

РЕЦЕНЗИЯ

от професор, д.н., инж. Стойко Димитров Стойков
Институт „Научноизследователска и иновационна дейност“ при
Национален военен университет „Васил Левски“ гр. В. Търново

Регистър за научната дейност в Република България - № 33078
<https://cris.nacid.bg/public/scientist-preview/13856>

Регистър за академични длъжности и дисертации в НАЦИД - № 13856
<https://ras.nacid.bg/dissertation-preview/13856>

Scopus Author ID: 57205573075;

Web of Science Researcher ID: N-6268-2016;

ORCID: 0000-0002-4885-713X

Област на висшето образование: 3. „Социални, стопански и правни науки“

Професионално направление: - 3.7. „Администрация и управление“

Научна специалност - 05.02.24. “Организация и управление извън сферата на материалното производство (сигурност и отбрана).

Област на висшето образование: 9. „Сигурност и отбрана“

Професионално направление: 9.1. „Национална сигурност“

Професионално направление: 9.2. „Военно дело“

Научна специалност:

- 05.02.24. „Организация и управление извън сферата на материалното производство (Управление на сигурността и отбраната)“;

- 05.12.01. „Организация и управление на Въоръжените сили“;

- 05.12.02. "Военнополитически проблеми на сигурността";

- 05.12.03. "Военно-приложни аспекти на гражданската защита"

гр. Велико Търново, ж.к. „Зона –Б“, ул. „Йордан Кулелиев“ № 4, вх. А,

GSM – 0889 31 73 95, [E-mail: stojkods@abv.bg](mailto:stojkods@abv.bg)

за научните трудове, представени по конкурса за заемане на академичната длъжност „Доцент“ (обявен в Държавен вестник, бр. 81/11.10.2022 г., в област на висше образование - 9. Сигурност и отбрана, професионално направление 9.1. „Национална сигурност“ (Противодействие на изпирането на пари и финансиране на тероризма и пролиферация).

Рецензията е изготвена на основание Заповед № 67/18.01.2023 г. на Ректора на Висшето училище по сигурност и икономика – гр. Пловдив.

Единствен кандидат в конкурса: доктор Гергана Димитрова Йорданова, хоноруван преподавател (октомври 2020 г. – февруари 2021 г.) и асистент (март 2021 г. – февруари 2023 г.) в Нов български университет - София.

Доктор Гергана Йорданова е: Магистър, специалност „Държавни и общински финанси“ - Стопанска академия „Димитър А. Ценов“ – Свищов (2006 г. – 2007 г.); Магистър, специалност „Национална и международна сигурност“ - Военна академия „Георги С. Раковски“ – София (2009 г. – 2011 г.). Защитила е педагогическа правоспособност, специалност „Икономическа педагогика“ – Стопанска академия „Димитър А. Ценов“ – Свищов (2003 г. – 2005 г.).

Кандидатката в конкурса е защитила докторска дисертация и е придобила научна степен „доктор“ в Професионално направление: 9.1. „Национална сигурност“, по научната специалност „Военнополитически проблеми на сигурността“ - Военна академия „Георги С. Раковски“ - София (2013 г. – 2016 г.) - Диплома № 74/11.01.2016 г.

Научноизследователската и преподавателската дейност на кандидатката в конкурса - д-р Гергана Йорданова е насочена основно в областта на създаване и разширяване на научното познание чрез теоретичен и съдържателен анализ на специфичната и досега почти неизследвана проблематика на динамичната среда за сигурност като практически синергетичен резултат на кумулативно действащи множество хибридни заплахи, от военен и невоенен характер. Сред тях, все по-силно открояващи се явяват предизвикателствата, свързани с покриване на бюджетния дефицит посредством дългово финансиране.

Разнообразните източници на дефицитно бюджетно финансиране, силните и слаби геоекономически полюси в света и военното противоборство между тях, създават предпоставки и условия за превръщането на „лоста на дълга“ в ефективен маньовър на редица геостратегически действия срещу стабилността на финансовата система.

Проявлението на дефицитното бюджетно финансиране, като секюритизиран проблем е допълнено от широка интердисциплинарна връзка с Доктрината на Ислямските финанси, в частност с неформалните,

нерегулирани, небанкови платежни и сетълмент системи като напр. „Хауала“.

След обстоен и коректен научен анализ се акцентира върху проявлението на мигрантските и бежански потоци от Близкия изток към Западна Европа през перцепцията на новите рискове и заплахи за системите за икономическа и финансова сигурност на приемащите държави, които те генерират. Разглежда се динамиката в развиващата се геоикономическа интеграция на мигрантите от мюсюлманския етнос в Европа, в контекста на интегрирането на техните традиции и навици по отношение на икономически, финансови и платежни операции.

Всичко това определя актуалността на изследвания научен проблем в представените за участие в конкурса публикации, което е насочено към доразвиване и надграждане на съществуващи теоретични и практико-експертни разработки относно използването на системата „Хауала“ като типология за изпиране на пари и финансиране на тероризъм и пролиферация.

Актуалността на разработваните проблеми от д-р Гергана Йорданова в предложените за участие в конкурса трудове, в научно и научноприложно отношение произтича от необходимостта да бъде запълнена липсата на системно научно знание за спецификата на проблема за значението на превенцията, предотвратяването, мониторинга (ранно сигнализиране и предупреждение) и противодействието на потенциални операции, касаещи изпиране на пари и финансиране на тероризъм и пролиферация, чрез изпълнение на сетълмент¹ на парични средства от типа „Хауала“, в контекста на политиката за защита на националната сигурност, както и на целостта, стабилността и репутацията на финансовия сектор.

Обърнато е особено внимание на необходимостта от практическо криминализиране на някои деяния, свързани с използването на системата „Хауала“ (операции от типа „черна Хауала“).

Със своята научноизследователска и научно приложна дейност кандидатката - д-р Гергана Йорданова, разширява обхвата на категорийния апарат, с който научната теория от методологическа и

---

¹ Окончателното прехвърляне на средства по разплащателните сметки на участниците в платежния процес, с което се преразпределя ограничения паричен ресурс и с което плащането е действително завършено между банките, участващи в платежната транзакция. Тълковен речник

научноизследователска гледна точка за дискурсите² на системата „Хауала“, като проблем на финансовата сигурност се поставят за първи път в такава концептуална рамка.

1. Общо описание на представените за рецензиране по конкурса материали (монографии, учебници, свидетелства и патенти, статии и доклади).

Участничката в конкурса - д-р Гергана Йорданова е автор на повече от 30 научни публикации в специализирани издания. От тях, 3 са свързани с образователната и научна степен „доктор“. Тринадесет (13) от представените в конкурса публикации са предложени за рецензиране.

Списъкът с предоставените ми за рецензиране материали съдържа – 13 заглавия, от които авторски – 13 бр. Посочените заглавия са разпределени както следва:

1.1. Публикации в страната:

- Монографии - 1 бр.;
- Книга издадена на базата на защитен дисертационен труд -1 бр.;
- Научни статии - 1 бр.;
- Научни доклади – 9 бр., от които 1 на английски език;

1.2. Публикации в чужбина – 2, на английски език;

Приемам за рецензиране всички представени от кандидатката материали, които според мен са в тематиката на конкурса и съдържат приноси моменти в рецензираната от мен научна област.

Количеството на публикациите е представително и оценявам като достатъчно за участие в конкурса за заемане на академична длъжност „доцент“ във Висшето училище по сигурност и икономика - гр. Пловдив. Кандидатката е възприела хронологичния принцип на представяне на трудовете си за рецензиране, поради което този принцип се следва и в настоящата рецензия.

---

² “Дискурсът е начинът, по който езикът се използва от обществено значение за разпространяване на широко историческо значение”. Ричард Нордкваст. Дискурс: Определение и примери. <https://bg.eferrit.com/%D0%B4%D0%B8%D1%81%D0%BA%D1%83%D1%80%D1%81-%D0%BE%D0%BF%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5-%D0%B8-%D0%BF%D1%80%D0%B8%D0%BC%D0%B5%D1%80%D0%B8/>

2. Обща характеристика на научната, научно приложната и педагогическа дейност на кандидата.

Представените за рецензиране трудове на д-р Гергана Йорданова са в областта и проблематиката по специалността на конкурса за „доцент”, в област на висше образование 9. Сигурност и отбрана, професионално направление - 9.1. „Национална сигурност“ (Противодействие на изпирането на пари и финансирането на тероризма и пролиферация).

Публикациите са в специализирани научни издания в България на: Висше училище по сигурност и икономика - Пловдив; Военна академия „Георги Стойков Раковски“ - София; Национален военен университет „Васил Левски” - Велико Търново; Университетско издателство „Паисий Хилендарски“ - Пловдив; Нов български университет - София; Фондация „Институт за национална и международна сигурност“ – София.

Представени са и две публикации в чужбина, в авторитетни научни издания: в международното реферирано и индексирано списание в областта на сигурността и отбраната “*Information & Security: An International Journal*” и в Научния електронен репозиториум на Киевския национален икономически университет „Вадим Хетман“ (Република Украйна).

Стилът на кандидатката е академичен, задълбочен, разбираем и достъпен, със специфична професионална терминология като утвърден специалист от практиката.

Кандидатката е представила трудове си в различен формат, организирани в няколко основни тематични области:

- Генериране на нови знания и умения за системен обхват на проблематиката относно етимологията, същността и финансово-счетоводните особености на функциониране на древната Арабска неформална, небанкова, нерегулирана система за превод на парични средства със сетълмент от типа „Хауала“;

- Разработване на система: за изучаване, анализ и синтезиране на съществуващото знание за произхода на системата „Хауала“; за използването ѝ като способ за изпиране на пари и финансиране на тероризъм и пролиферация;

- Разширяване на теоретичната рамка към практически измерения на нова система от знания, под формата на методология за оценка и управление на риска при протичане на операции по сетълмент на парични

средства от типа „Хауала“ (като се следват изведените признаци и критерии), в случаите, при които същата се използва като типология за изпиране на пари и финансиране на тероризъм и пролиферация;

- Обогаляване на иновативен за българската практика модел за управление на суверенни дългове, като се предлагат критични алтернативи за рационализиране на действащия модел на мениджмънт по суверенни дългове, проектирайки предизвикателствата на динамичната геоекономическа среда за сигурност, в условията на Третата вълна на сигурността, в началото на ХХІ век;

- Обосноваване на необходимостта от интердисциплинарен подход за научен анализ на секюритизирания проблем за управлението на суверенния дълг, пречупен през теоретичния модус на динамичната среда за сигурност и различните хибридни заплахи и рискове за сигурността, както от военен, така и от невоенен характер.

Едно от най-големите достойнства на рецензираните научни трудове на кандидатката в конкурса д-р Гергана Йорданова е разглеждането на възможностите за проявлението на мигрантските и бежански потоци от Близкия изток към Западна Европа през перцепцията на новите рискове и заплахи за системите за икономическа и финансова сигурност на приемащите държави, които те генерират чрез представянето на актуално и модерно, практически приложимо знание.

3. Изпълнение на изискванията за заемане на академичната длъжност

Предоставената от кандидатката в конкурса научна продукция отговаря напълно на изискванията на Оценъчна система на показателите за заемане на академична длъжност „доцент“ по дейности и показатели в професионално направление - 9.1. „Национална сигурност“:

Общо точки показател „А“ - 50;

Общо точки показател „В“ – 100;

Общо точки показател „Г“ – 205;

Общо точки показател „Д“ – 105.

При изискуеми 400 точки, кандидатката има 460 точки.

Съгласно представената Справка за оригинални научни приноси по изискванията чл. 53, ал. 1, т. 5 от Правилника за прилагане на закона за развитието на академичния състав в Република България няма доказано по

законоустановения ред плагиатство в научните трудове. Не ми е известен и няма получен сигнал за плагиатство или недостоверно представяне на научна информация.

4. Учебна дейност на кандидата

Доктор Гергана Йорданова преподава в ОКС „Бакалавър“ и „Магистър“ на департамент „Национална и международна сигурност“ на Нов български университет - София, по следните разработени и водени академични курсове: „Възгледи в сигурността“; „Равнища на сигурност“; „Насилието“; „Държавна служба в системите за сигурност“; „Управление на специалните служби“; „Икономически престъпления“; „Пенитенциарна педагогика“; „Педагогика на девиантното поведение“; „Изграждане и управление на системи за сигурност“; „Тероризъм и ислямски фундаментализъм“, както и в следните извънаудиторни, практически курсове: „Сигурността като политическа и правна категория“, „Изграждане и управление на системи за сигурност“ и „Организация на антитерористична защита на стратегически обекти от националната сигурност“.

Доктор Гергана Йорданова преподава и като гост-преподавател в ОКС „Бакалавър“ и „Магистър“ на факултет (учебен център) „Национална сигурност и обществен ред“ на Висшето училище по сигурност и икономика – Пловдив по курса „Изграждане и управление на системи за сигурност“, от 2021 г.

Кандидатката в конкурса, към момента на подаване на документите, подготвя успешното научно ръководство и защита по магистърските тези на две дипломантки от специалност „Противодействие на престъпността и тероризма“ към департамент „Национална и международна сигурност“ на Нов български университет.

5. Характер на научните приноси

Основните приноси на кандидатката са с научен, научно приложен и приложен характер и могат да се обобщят с постигнатите в публикациите научни резултати в следните направления:

- Генерирани са нови знания и умения в сектора за сигурност чрез представената относително завършена научно теоретична концепция относно проявлението на мигрантските и бежански потоци от Близкия изток към Западна Европа през перцепцията на новите рискове и заплахи за системите за икономическа и финансова сигурност на приемащите държави, които те генерират - трудове №№: - 1, 2, 5, 10, 11;

- Обогатени са теоретичните и практическите постановки по отношение актуалния процес на засилване на миграционните потоци към Европа, които генерират нови предизвикателства пред финансовата сигурност на приемащите държави - трудове №№: 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 10, 11;

- Доразвити са теорията и практиката на дефицитно бюджетно финансиране, силните и слаби геоикономически полюси в света и военното противоборство между тях, които създават предпоставки и условия за превръщането на „лоста на дълга“ в ефективен маньовър на редица геостратегически действия срещу стабилността на финансовата система - трудове №№: 1, 2, 4, 6, 10, 11;

- Разширена е теоретичната рамка към практически измерения на секюритизирания проблем за управлението на суверенния дълг, пречупен през теоретичния модус на динамичната среда за сигурност и различните хибридни заплахи и рискове за сигурността, както от военен, така и от невоенен характер, която с успех може да се използва за защита на националната и международната финансова сигурност - трудове №№: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13;

- Чрез конструирана система от критерии и показатели за съмнителни сделки, операции и клиенти, при извършване на сетълмент на парични средства от типа „Хауала“ е извършен научно обоснован анализ на противодействието на протичане на операции по сетълмент на парични средства от типа „Хауала“ (като се следват изведените признаци и критерии), в случаите, при които същата се използва като типология за изпиране на пари и финансиране на тероризъм и пролиферация - трудове №№: - 1, 2, 3, 4, 6, 10, 11, 12.

6. Отражения на научните публикации

В предоставените ми рецензиране материали е видно широкото приложение на резултатите от научноизследователската и нормативна дейност на кандидата в конкурса - д-р Гергана Йорданова, което се потвърждава и от представената справка за цитиранията. Доктор д-р Гергана Йорданова е основен, единствен автор в представените публикации. В документите по процедурата няма представени публикации в съавторство.

7. Критични бележки

Към представените за рецензиране материали могат да се отправят и някои критични бележки:

- списъкът на използваната литература в част от публикациите не е оформен съгласно изискванията на Стандарт за библиографско цитиране – БДС/ISO 690:2011;

- в оформянето на част от трудовете има неточности, повторения и редакционни грешки, които не намаляват научната им стойност, но влошават възможностите за бързо възприятие;

- основна част от публикуваните научни трудове за съжаление касаят една строго специфична експертна и професионална аудитория – което стеснява възможностите за активно участие в научния обмен, презентирание и защита на новаторски научни идеи от кандидата пред академичната общност в системата за национална сигурност.

Надявам се и препоръчвам на д-р Гергана Йорданова да продължи своите научни търсения и реализацията на постигнатите научни резултати в преподавателската си дейност, защото успешната преподавателска практиката е мерило за достоверността на науката, а мисията на успешната наука е да проправя разумния път на практиката в обществото!

Считам, че трудовете са самостоятелно дело на кандидатката и успешно защитават с постигнатите резултати нейните претенции за научни и научно приложни приноси.

Нямам съвместни публикации с кандидатката.

Познавам задочно кандидатката в конкурса – д-р Гергана Йорданова от ежегодния Конкурс за високи научни постижения в защитени докторски дисертации, организиран и провеждан от Съюза на учените в Република България. През 2016 г. бях назначен за рецензент на представените от д-р Йорданова материали в конкурсната процедура, в резултат на която дисертационният труд на кандидатката беше отличен с трета награда. Следва да се отбележи, че последното е не само нейно лично и професионално постижение, но и единственото такова в конкурса на Съюза на учените в професионално направление 9.1. „Национална сигурност“, от неговото провеждане до момента.

8. Заключение

Предоставената от кандидатката в конкурса д-р Гергана Димитрова Йорданова документация и научна продукция отговарят на изискванията на чл. 21, ал. 1 и чл. 24 от Закона за развитие на академичния състав в Република България и чл. 47, ал. 2 и чл. 48, ал. 3 за съответствие с

минималните национални изисквания и с изискванията по чл. 1а, ал. 2 от Правилника за неговото приложение.

Оценката ми за научните трудове на д-р Гургана Димитрова Йорданова, единствен участник в конкурс за заемане на академична длъжност „Доцент“ (обявен в Държавен вестник, бр. 81/11.10.2022 г.), в област на висше образование - 9. Сигурност и отбрана, професионално направление - 9.1 Национална сигурност (Противодействие на изпирането на пари и финансиране на тероризма и пролиферация) на Висшето училище по сигурност и икономика **е „положителна“**.

Предлагам на уважаемото Научно жури по конкурса да класира кандидатката, д-р Гургана Димитрова Йорданова, и да предложи на Академичния съвет на Висшето училище по сигурност и икономика - гр. Пловдив да бъде избрана и да заеме академичната длъжност „Доцент“ в област на висше образование - 9. Сигурност и отбрана, професионално направление - 9.1 „Национална сигурност“, (Противодействие на изпирането на пари и финансиране на тероризма и пролиферация) на Висшето училище по сигурност и икономика – гр. Пловдив.

Велико Търново

31.01.2023г.

Рецензент:

професор, д.н., инж. (Стойко Стойков)